

Отже, до професійної підготовки катехитів у сучасних умовах висуваються серйозні умови. Вона має бути комплексною, гнучкою та чутливою до суспільних потреб і викликів часу. Сучасний етап підготовки катехитів в умовах війни отримує певні трансформації, адже розширюється її зміст, змінюються організаційні засади. Сьогодні вона має інтегрувати не лише богословську та педагогічну підготовку, але й сприяти розвитку психологічної стійкості, комунікативної та цифрової компетентності, а також здатності до духовного супроводу. Така системна підготовка дасть змогу катехитам ефективно реагувати на потреби сучасної людини, бути джерелом підтримки, віри та надії і повноцінно реалізовувати своє служіння в умовах суспільних викликів та потрясінь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Програма вишколу катехитів УГКЦ / упор. Н. Дуда. Львів, 2020. 63 с.
2. European Union. Recommendation of the European Parliament and to the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC). *Official Journal of the European Union*. 2006. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>
3. Leader's Guide to the Directory for Catechesis. Vatican City State : Libreria Editrice Vaticana, 2020. 61 p.

**Ореста КАРПЕНКО,
Марія ЧЕПІЛЬ**
(Дрогобич)

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА СТРАТЕГІЇ ПРАКТИЧНОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ

Сучасна трансформація вищої освіти в Україні відбувається в умовах викликів війни. У цьому контексті самостійна робота студентів перестає бути лише допоміжним елементом навчального плану, перетворюючись на фундамент академічної стійкості та професійної суб'єктності майбутнього фахівця. Проте стрімка цифровізація та зміщення акцентів на дистанційні формати взаємодії породжують

ризика інтелектуального виснаження і втрати ціннісних орієнтирів. Це зумовлює гостру потребу в екологізації освітнього простору – створенні такого середовища, де технологічний інструментарій гармонійно поєднується з психологічним комфортом, а самостійна діяльність здобувача стає ресурсом для його розвитку, а не джерелом фрустрації.

Проблема оптимізації самостійної роботи здобувачів освіти перебуває у центрі уваги багатьох дослідників. Питання метакогнітивного розвитку в інтелектуально насичених середовищах ґрунтовно аналізує О. Zawacki-Richter [5]. Значущість групової саморегуляції та спільної автономної діяльності висвітлено у працях J. Broadbent [3] та M. Stenalt [4]. Окрему увагу цифровій залученості та екологічній взаємодії суб'єкта з ресурсами приділяє Н. Бахмат [1, с. 364]. В українському науковому дискурсі особливої ваги набувають розвідки Н. Бахмат та М. Рудіна [2] які розглядають самостійність як чинник національної безпеки та ментального здоров'я молоді в умовах війни. Попри наявність ґрунтовних праць, потребує додаткового вивчення питання синтезу адаптивних навчальних систем із гуманістичними засадами «педагогіки підтримки». Залишається недостатньо розкритою архітектоніка самостійної роботи, яка б одночасно забезпечувала індивідуальну гнучкість навчання та збереження соціально-професійних зв'язків у розпорошеному цифровому просторі.

Мета розвідки полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці стратегій практичної оптимізації самостійної роботи студентів на засадах екологічного підходу, що передбачає інтеграцію адаптивних технологій у цілісну модель професійної підготовки, спрямовану на зміцнення академічної резильєнтності та саморегуляції здобувачів.

Вагомим елементом теоретичної бази дослідження є концепція адаптивного навчання, яку О. Zawacki-Richter розглядає як механізм підтримки метакогнітивного розвитку в інтелектуально насичених середовищах [5]. Оптимізація самостійної роботи через адаптивність означає, що система навчання підлаштовується під індивідуальні потреби студента, пропонуючи завдання відповідного рівня складності. Це сприяє перебуванню здобувача в зоні його найближчого розвитку, що забезпечує постійний прогрес без ризику фрустрації. Водночас М. Рудіна вказують на важливість групової саморегуляції, коли студенти в процесі спільної самостійної діяльності навчаються узгоджувати свої дії з іншими [2]. Такий синтез індивідуальних та

групових форм роботи дає можливість сформувати комплексні компетентності, необхідні для успішної професійної діяльності.

Процес практичної реалізації стратегій оптимізації самостійної роботи неможливий без кардинальної трансформації ролі викладача, який в екологічно орієнтованій освітній парадигмі перетворюється з транслятора знань на проєктувальника навчального середовища та фасилітатора пізнавальної діяльності. Впровадження гібридних форматів навчання забезпечує найвищий рівень гнучкості, дозволяючи студентам самостійно обирати темп та глибину занурення в матеріал [3]. Така автономія вимагає від університету розробки складних логістичних та змістових моделей, де кожна одиниця самостійної праці є логічно інтегрованою в загальну структуру професійної підготовки. Оптимальне освітнє середовище має бути інтуїтивно зрозумілим та технологічно доступним, мінімізуючи бар'єри для входу в самостійний дослідницький процес.

Важливий аспект практичної реалізації – впровадження механізмів зворотного зв'язку, які стимулюють студента до постійного самовдосконалення. М. Stenalt обґрунтовує переваги спільної регуляції, де взаємне оцінювання та групове обговорення результатів самостійної роботи стають потужними інструментами когнітивного розвитку [4]. Такий підхід уможлиблює перетворити індивідуальну працю здобувача на соціально значущий продукт, що підвищує рівень відповідальності та мотивації. В умовах війни в Україні соціальна взаємодія в цифровому просторі стає чинником підтримки ментального здоров'я, дозволяючи студентам відчувати приналежність до професійної спільноти навіть за умови фізичної віддаленості від університету [1, с. 360]. Оптимізація тут полягає у створенні таких форматів роботи, які поєднують індивідуальний пошук із мережевою комунікацією, забезпечуючи синергію особистих та колективних досягнень.

Суттєвим складником екологізації самостійної роботи є акцент на її дослідницькому спрямуванні. Вища освіта має готувати студента до прийняття складних рішень у світі, де готова інформація швидко застаріває. Практична оптимізація передбачає заміну репродуктивних завдань на проєктно-орієнтовані розвідки, що базуються на розв'язанні реальних професійних кейсів [2, с. 58]. Під час війни залучення студентів до розв'язання прикладних проблем, пов'язаних із відновленням освітнього простору чи підтримкою внутрішньо переміщених осіб, надає самостійній роботі особливого ціннісного

сенсу. Така діяльність сприяє формуванню професійної ідентичності, оскільки здобувач освіти бачить безпосередній вплив своєї інтелектуальної праці на соціальну реальність.

Взаємодоповнення технологічного та психологічного аспектів підтримується розробкою адаптивних навчальних систем. Використання алгоритмів, які аналізують поведінку студента в цифровому середовищі, дозволяє надавати вчасну метакогнітивну допомогу, спрямовуючи увагу здобувача на найбільш складні або важливі фрагменти навчального курсу. Це забезпечує екологічність процесу, оскільки запобігає інтелектуальному виснаженню та сприяє раціональному розподілу енергетичних ресурсів студента.

В умовах війни стратегічним напрямом оптимізації стає розвиток інформаційної гігієни та медіаграмотності як обов'язкових елементів автономної роботи. Здатність студента самостійно верифікувати джерела, аналізувати інформаційні потоки та протидіяти маніпуляціям є показником його високої інтелектуальної культури. Це вимагає від викладачів перегляду критеріїв оцінювання, де пріоритет надається не обсягу опрацьованого матеріалу, а якості його критичного осмислення й аргументованості висновків. Така інтелектуальна самостійність є фундаментом демократичного розвитку суспільства та запорукою національної безпеки в інформаційній сфері.

Завершальним етапом оптимізації є створення системи неперервного моніторингу ефективності самостійної роботи, яка базується на принципах партнерства й академічної доброчесності. Студенти мають бути активно залучені до процесу розробки критеріїв оцінювання власних досягнень [2]. Це сприяє глибшому усвідомленню цілей навчання та формує навички об'єктивної саморефлексії. Поєднання інноваційних цифрових інструментів, психологічної підтримки та ціннісно-орієнтованого змісту дає змогу створити цілісну модель самостійної роботи, яка відповідає запитам сучасного студента та вимогам динамічного фахового середовища. Оптимізація, отже, постає не як одноразова дія, а як неперервний процес вдосконалення освітньої екосистеми, спрямований на розкриття потенціалу кожної особистості.

Практична реалізація виявлених засад в умовах війни в Україні підтверджує значущість самостійності як провідного чинника академічної резильєнтності. Здатність до самоорганізації та продуктивної праці у складних обставинах стає базовою професійною компетенцією, що визначає конкурентоспроможність майбутнього фахівця. Важливо підкреслити, що технологічна складова, зокрема

адаптивні цифрові системи, має бути повністю підпорядкована педагогічній доцільності та психологічному комфорту студентів. Створення гнучких траєкторій навчання слугує мінімізації бар'єрів для розвитку та забезпеченню неперервності фахової підготовки незалежно від зовнішніх дестабілізаційних факторів.

Узагальнення результатів проведеного дослідження дає підставу стверджувати, що оптимізація самотійної роботи студентів у сучасному університеті є стратегічним завданням, виконання якого потребує комплексного й інтегрованого підходу. Теоретичний аналіз засвідчив фундаментальний перехід від формального виконання академічних завдань до моделі саморегульованого пізнання, де суб'єктність здобувача стає центральним елементом освітньої екосистеми. Екологізація цього процесу передбачає створення збалансованого та гармонійного середовища, яке підтримує автономію особистості, сприяючи раціональному використанню когнітивних ресурсів.

Подальші наукові розвідки у цьому напрямі мають бути зосереджені на проблемі збереження ментального здоров'я студентів у процесі інтенсивного самотійного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахмат Н. Проектна культура майбутнього педагога як основа готовності до інноваційної діяльності в закладах освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 1–2 (135–136). С. 356–370.

2. Рудіна М. Самостійна робота у вимірі дистанційної освіти: дослідження думки студентів університету. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2023. № 2. С. 53–60.

3. Broadbent J., Panadero E., Lodge J. M., Fuller-Tyszkiewicz M. The Self-Regulation for Learning Online (SRL-O) questionnaire. *Metacognition and Learning*. 2023. Vol. 18, No. 1. P. 135–163.

4. Stenalt M. H. Digital student agency: Approaching agency in digital contexts from a critical perspective. *Frontline Learning Research*. 2021. Vol. 9. No. 3. P. 52–68. DOI: 10.14786/flr.v9i3.697.

5. Zawacki-Richter O., Bozkurt A. Research Trends in Open, Distance, and Digital Education. *Handbook of Open, Distance and Digital Education* / ed. by O. Zawacki-Richter, I. Jung. Singapore : Springer, 2023. DOI: 10.1007/978-981-19-2080-6_12.